

Hoogste tijd voor wetgeving voor corporate governance

De Ahold-zaak laat eens te meer zien dat vrijwillige zelfregulering in Nederland is mislukt. Om verdere schade te voorkomen moet er krachtige wetgeving komen, vindt **Jan van de Poel**

De handhaving van de economische orde komt in een beslissend stadium, nu de vraag urgent is of het geen tijd wordt voor wettelijke sancties tegen 'corporate fraud'. De uitwassen zijn verwoestend genoeg. Dat blijkt wel bij Ahold.

Erger nog dan de fraude is echter de aantasting van het vertrouwen van het publiek in de wetgever. Wat doet de wetgever? Gaat de overheid over tot haar kerntaak, wetgevende arbeid? Welnee, zij gaat over tot de orde van de dag door het probleem op de lange baan te schuiven. Na de Commissie Peters krijgen we nu de Commissie Tabaksblat, die de overtreders opnieuw de kans geeft hun gedrag te verbeteren.

Wat men had kunnen doen is de aanbevelingen van Peters verwerken in een nieuwe wet of gewoon de Amerikaanse wet Sarbanes-Oxley overnemen. Als vrijwillige handhaving mislukt, ligt het immers voor de hand om die regels wettelijk vast te leggen en passende sancties toe te voegen. De betrokkenen waren het immers al eens geworden.

Toen corporate governance begin jaren negentig op de agenda kwam en in het Verenigd Koninkrijk leidde tot het Cadbury-rapport en in de Verenigde Staten tot het Coso-rapport, heeft de 'polder' de Commissie Peters een vrijwillige code voor goed ondernemingsbestuur laten opstellen. 'Best practice' zou vanzelf tot stand komen, zodat wetgeving overbodig was.

De praktijk liet zien dat best practice helemaal niet vanzelf tot stand kwam. Op vrijwel iedere vergadering van aandeelhouders moest er aangedrongen worden op snellere invoering van de code.

Er was wel wat te zeggen voor deze aanpak. Principes beklijven beter dan regels, ze beschrijven waarden waarvan de realisatie afhangt van condities die de betrokke-

nen het beste zelf kunnen inschatten. Zo is er al heel lang een wettelijk voorschrift inzake de externe verslaggeving die voorschrijft om specifieke voorschriften juist te negeren als daardoor het inzicht in de toestand van de onderneming verbeterd. De wetgever erkent daarmee niet te beschikken over absolute wijsheid, wat op zich heel wijs is.

Regels kunnen leiden tot bureaucratie en ineffektiviteit. Een tweede reden was het groeiend gewicht van Europese wetgeving. Welk nut had het om in een klein land met zoveel internationale belangen eigen wetgeving te bedrijven? Inmiddels blijkt dit 'dossier' in Brussel vast te lopen.

Is de materie soms te ingewikkeld voor het parlement? Misschien wel, maar dan zitten er in de Tweede Kamer lieden die hun kerntaak — wetgeving — niet begrijpen. Hoog tijd dus om volk en parlement voor te lichten over wat er zoal kan gebeuren bij grote ondernemingen.

De case Ahold is een mooi voorbeeld. Maar eerst de kwestie rond het Zweedse ICA, de Albert Heijn van Scandinavië. Als je 50 procent van de aandelen bezit kan je dat best volledig opnemen in je boeken, behalve wanneer er — bijvoorbeeld, want we kennen de details niet — een geheime afspraak is dat een andere aandeelhouder het recht geeft de benoeming van bestuurders tegen te houden. Wanneer zo'n 'side letter' niet op tafel komt als de controlerend accountant zijn oordeel moet geven, wordt er volledig geconsolideerd. Te meer als afgesproken is de resterende 50 procent van de aandelen over te nemen. Maar het onterecht consolideren verfraait het beeld; er wordt meer omzet en winst geboekt, waardoor de waardering voor het aandeel toeneemt.

Indien de ondernemingsleiding de side letter in een bureaulade laat liggen, is dat geen klein vergrijp dat

afgedaan kan worden met: 'sorry, ik heb er niet aan gedacht'. Het is een misdrijf dat zwaarder valt aan te rekenen dan verzuimen bijverdiensten op te geven aan de fiscus.

Bij Ahold spelen nog andere kwesties dan de consolidatie, maar ze zijn professioneel gezien moeilijker te begrijpen zonder precieze gegevens. Toch heeft US Foodservice trekjes van een beginnerscase. Elke tweedejaars economie weet dat de meting van omzet en resultaat in de horeca meer dan gemiddelde aandacht behoeft, domweg omdat de verleiding groot is. Een glas meer of minder getapt, is moeilijk te controleren, vandaar dat maatregelen genomen worden van het type functiescheiding. Het 'aanslaan' van bestellingen en afgeleverde producten, op meerdere plaatsen in het etablissement, is een goed gebruik dat

door een zwakke regering, dito parlement en een over het paard getilde clan van ondernemingsbestuurders. Dit is veel ernstiger dan 'zelfverrijking' en het zal ons nog zuur opbreken, wat ook blijkt uit de ontwikkeling van de AEX in vergelijking met andere beurzen.

Is het nou zo moeilijk om een kopie te maken van de Amerikaanse Sarbanes-Oxley-wet? Daarin staat dat dit soort dingen verboden zijn op straffe van passende sancties. In die wet staat ook welke maatregelen genomen moeten worden door commissarissen, die ook strafbaar zijn als ze nalatig zijn. Moet je in Nederland omkomen. Gaan Wim Kok en Johan Stekelenburg de bak in als er geknoeid zou worden door Ewald Kist en Cees Maas bij ING? Welnee, ze kunnen immers altijd aanvoeren dat ze er geen verstand van hebben.

Zien DNB, de PVK en de AFM toe op de kwaliteit van bestuurders en commissarissen? Op papier wel, maar als je ziet welke professionele voorschriften deze instanties hantieren en je kijkt vervolgens naar de kwaliteiten van bestuurders en commissarissen, dan zie je in een oogwenk dat er iets niet in orde is.

De toezichthouders opereren op het niveau van de uitvoering, hun tegenvoetters zitten op de werkvloer. En de bestuurders maar klagen dat het toezicht te uitgebreid is. Dat kan ook niet anders, want dat toezicht moet compenseren voor het ontbreken van wettelijke sancties tegen slecht bestuur. Ook de accountants lopen zich de benen uit het lijf door het ontbreken van sancties; als het fout gaat, krijgen ze nog de schuld ook.

Tijd voor wetgeving voordat het vuile werk gedaan moet worden door klokkenluiders. Goed ondernemingsbestuur komt niet tot stand door zelfregulering alleen.

Jan van de Poel is oud-efo van ABP en hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam.

'De Nederlandse toestand' is ernstiger dan de zelfverrijking

geen cafébezoeker ontgaat.

In wezen is dat bij de groothandel, die US Foodservice is, niet anders: functiescheiding is 'the name of the game'. Wat de concerndirectie te doen staat, is erop toezien dat dergelijke maatregelen genomen zijn. Bij het overnemen van zo'n bedrijf besteed je daar ook extra aandacht aan, want je weet dat de prijsbepaling gekleurd kan zijn. Is dat moeilijk te begrijpen? Lijkt me niet.

De schade die ontstaat door het ontbreken van wetgevende actie is enorm. Buitenlandse beleggers zijn op de hoogte van de 'Nederlandse toestand', die gekenmerkt wordt

leid. Er werd door nulering. Duisenberg president is be-

eeds op de eerder als Trichet op 18 tere zaken bij Creet schuldig bevonden voor het zoeken en

moeden dat ze een nsman Duisenberg den moeten weten n koerswijziging te

wordt in binnen- en emd om zijn onafnkpresidenten erg s zou voor Trichet end dat president

volgt, lijken er volnkelijk ECB-beleid. ast in het Europese stabiliteit, waarbij vorden.

ir nog voor zijn verdaarbij de strategie nt niet noodzakelijdig zijn', zei Duisenkomt in ieder geval ik.

gelegde doelstelling n beleidsmatig har r blijft was al geen . In tegenstelling tot geloven, gebeurt er

KLAAS BROEKHUIZEN

ij het Koninklijk iformatie net zo ist ook'

dersson in de Journalist

'' wat betreft n, en het is ook het iale voorzieningen'

ner van Ode

€ goed gesloten vat'

bernard van Leer in P+

micarissen bij staalconcern Corus is overschat